

Heilig eigen huisje taboe

Hoewel de ondertitel 'sociaal-liberaal' anders doet vermoeden, stelt D66 vanouds dat zij niet zomaar is in te passen in het traditionele politieke spectrum. D66'ers zijn pragmatisch. In die zin is D66 de partij van de logica: wij laten ons niet leiden door dogma's maar door argumenten. Heilige huisjes zijn taboe.

Althans, dat is de theorie. Het heeft er de schijn van dat wij wel degelijk een heilig eigen huisje kennen:

door Peter van der Vlis

de hypotheekrenteaftrek. Toen het tijdens de verkiezingscampagne van 1998 rond dit onderwerp begon te rommelen in PvdA-gelederen, waren D66 en VVD er als de kippen bij om te verklaren dat de kiezer niet voor die aftrek hoefde te vrezen. Dat was gebaseerd op ons verkiezingsprogramma en electoraal ongetwijfeld verstandig, maar niettemin demagogisch. Dat zat mij dwars.

Hete aardappel

In de paragraaf over het schrappen van fiscale aftrekposten doet het program 1998-2002 de zaak met één zin af: "De aftrek van hypotheekrente voor de eigen woning blijft [...] buiten beschouwing, aangezien het daarbij in de regel gaat om langlopende verplichtingen met een belangrijke relatie met de eigen oudedagsvoorziening." Een magere onderbouwing die enigszins beschamend is voor een partij die hecht aan een zorgvuldige afweging.

Bij de ingrijpende belastingherziening 2001 heeft het kabinet vastgehouden aan de hypotheekrenteaftrek en de de eigen woning als fictieve inkomstenbron. De uitgaven ter verwerving (kosten hypotheek) tellen daardoor als aftrekpost, en daartegenover een huurwaardeforfait (eigenwoningforfait) voor fictieve huurinkomsten wegens eigen bewoning. Tamelijk gezocht. Aldus ook Francine Giskes tijdens het debat over de belastingherziening 2001, waarin zij benadrukte dat D66 een open discussie over de hypotheekrenteaftrek niet uit de weg gaat maar zich erbij neerlegt dat die pas later plaatsvindt. Eind maart 2001 vroeg Giskes om een goede vergelijking tussen woonkosten van kopen en huren. Maar de financiële implicaties van koop mogen daarbij niet wezenlijk veranderen. Dat is een opmerkelijke, tamelijk voorbarige conclusie, want bij mijn weten is de open discussie nog steeds niet gevoerd. Ik zie geen reden om die hete aardappel nog langer vooruit te schuiven, de tijd is rijp om kleur te bekennen. De argumenten tegen de hypotheekrenteaftrek liggen voor het oprapen:

- Het is een fiscaal curiosum, gebaseerd op een fictie die niet met de praktijk strookt;
- Weinige andere Europese landen kennen dit instrument in de vrijwel onbeperkte vorm van Nederland;
- De faciliteit is kort na de oorlog ingevoerd om huizenbezit te stimuleren. Hypotheekrenteaftrek is niet langer noodzakelijk;
- De hoogste inkomens met de duurste huizen profiteren het meest;
- Huizenbezitters kunnen (top-)hypotheek gebruiken om (direct of indirect) andere vermogensbestanddelen te financieren, en heb-

ben daarbij een niet te rechtvaardigen voordeel boven niet-huizenbezitters, nu de aftrekbaarheid van rente onder consump-

tieve kredieten nagenoeg is afgeschaft. Het eigen huis is daarmee verworven tot 'de spin in het web van de belastingarbitrage' (aldus belastingkundigen Caminada, Goudswaard en Vording);

• De schatkist derft jaarlijks vele miljarden aan belasting (volgens ramingen uit 1998 tenminste f 10 miljard);

Logischerwijs valt uit deze feiten maar één conclusie te trekken: afschaffing, althans in ieder geval drastische beperking.

Kogel door de kerk

Natuurlijk is het een verworven recht, en kunnen wij de huizenbezitters niet van de ene op de andere dag in de kou zetten. De afschaffing zal geleidelijk moeten gaan, via een ruime overgangsperiode. Maar eens zal de kogel door de kerk moeten, en waarom niet nu?

Een maximum aftrekbaar bedrag voor nieuwe hypotheek, en geleidelijke afbouw naar dat maximumbedrag voor bestaande hypotheek in vijf jaar is een eerste stap in de goede richting. Alternatief voor een overgangsregeling die de scherpe kantjes eraf haalt is het idee van GroenLinks voor een 'tax credit' die aftrek van hypotheekrente alleen tegen een lager tarief mogelijk maakt.

Met de opbrengst kunnen andere logische belastingmaatregelen worden gefinancierd, zoals afschaffing van het huurwaardeforfait, de overdrachtsbelasting en verdere verlaging van het toptarief in de inkomstenbelasting. Aangezien huizenbezitters daarvan belangrijk mee profiteren, kan een draagvlak worden gecreëerd. Slechts wie de hypotheekrenteaftrek te extensief gebruikt, zal na verloop van tijd nadeel ondervinden. Het vergt durf, maar D66 zou die moeten opbrengen om ons belastingstelsel logischer te maken. ♦

Foto: Herman Woudens